

Sygn. akt II AKa 260/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 września 2013 roku

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu w II Wydziale Karnym w składzie:

Przewodniczący:	SSA Stanisław Rączkowski
Sędziowie:	SA Cezariusz Baćkowski SA Ryszard Ponikowski (spr.)
Protokolant:	Aldona Zięta

przy udziale Prokuratora Prokuratury Apelacyjnej Beaty Lorenc - Kociubińskiej

po rozpoznaniu w dniu 12 września 2013 roku

sprawy **B. D.**

o zadośćuczynienie za niesłuszne tymczasowe aresztowanie

z powodu apelacji wniesionej przez wnioskodawcę

od wyroku Sądu Okręgowego we Wrocławiu

z dnia 9 maja 2013 roku sygn. akt III Ko 53/13

I utrzymuje w mocy zaskarżony wyrok;

II zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adwokat J. B. 600 zł tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu wnioskodawcy B. D. w postępowaniu odwoławczym oraz 138 zł tytułem zwrotu podatku VAT;

III stwierdza, że koszty postępowania odwoławczego ponosi Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

B. D. wystąpił do Sądu Okręgowego we Wrocławiu z wnioskiem o zasądzenie od Skarbu Państwa na jego rzecz kwoty 25.000 złotych tytułem odszkodowania za niesłuszny pobyt w areszcie w sprawie Sądu Rejonowego w Tarnowskich Górach sygn. akt II K 708/09 (k. 3).

Na rozprawie przed Sądem Okręgowym we Wrocławiu w dniu 9 maja 2013r. pełnomocnik z urzędu wnioskodawcy sprecyzował wniosek B. D. poprzez wskazanie miesięcznej kwoty zadośćuczynienia na 2777,77 zł i łącznie wniósł o zasądzenie 26388,81 zł. Według pełnomocnika podana kwota zrekompensuje poniesione przez wnioskodawcę straty moralne i koszty leczenia.

Wyrokiem z dnia 9 maja 2013 roku Sąd Okręgowy we Wrocławiu (sygn. akt III Ko 53/13):

na podstawie art. 552 § 4 k.p.k. oddalił wniosek B. D.;

zasądził od Skarbu Państwa na rzecz adw. J. B. kwotę 147, 60 zł brutto tytułem nieopłaconej pomocy prawnej z urzędu; kosztami postępowania obciążył Skarb Państwa.

W uzasadnieniu wyroku Sąd Okręgowy stwierdził, że ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wynika, że tymczasowe aresztowanie stosowane wobec B. D. nie było niewątpliwie niesłuszne, tym samym stwierdzając, że brak jest podstaw do przyznania odszkodowania w oparciu o powołany przepis.

Powyższy wyrok zaskarżył w całości pełnomocnik wnioskodawcy, który w treści skargi apelacyjnej zarzucił:

„błąd w ustaleniach faktycznych, polegający na przyjęciu, że stosowanie tymczasowego aresztowania wobec B. D. było zasadne, podczas gdy materiał dowodowy zgromadzony w sprawie, nie pozwala na poczynienie takiego ustalenia, zwłaszcza, wobec faktu, że wnioskodawca wielokrotnie od chwili osadzenia w areszcie śledczym w T. jak i we W. stale wskazywał na swoją chorobę psychiczną, jej przebieg jak i podejmowane w związku z nią próby samobójcze, a co powinno implikować podjęcie niezwłocznych działań zmierzających do zastosowania wobec niego środków z art. 93 i 94 k.k. pozwalających na rozpoczęcie odpowiedniego leczenia wnioskodawcy, które to środki zostały zastosowane dopiero po upływie 9 miesięcy tymczasowego aresztowania, co miało negatywny wpływ na stan jego zdrowia”.

Tak formułując zarzuty skargi apelacyjnej pełnomocnik wnioskodawcy wniósł o:

zmianę zaskarżonego wyroku w punkcie I poprzez uwzględnienie wniosku B. D. w całości i zasądzenie na jego rzecz od Skarbu Państwa zadośćuczynienia za powstałe na skutek niewątpliwie niesłusznego tymczasowego zatrzymania i aresztowania straty moralne, w łącznej kwocie 26.388,81 zł płatnej w miesięcznych ratach po 2777,77 zł;

zasądzenia na rzecz pełnomocnika z urzędu kosztów pomocy prawnej udzielonej wnioskodawcy z urzędu w postępowaniu apelacyjnym według norm przypisanych mając na uwadze, że koszty te nie zostały opłacone w całości ani w części.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje

Apelacja pełnomocnika B. D. nie zasługiwała na uwzględnienie, co skutkowało utrzymaniem w mocy zaskarżonego wyroku.

Sąd Apelacyjny poddał kontroli instancyjnej wszystkie istotne w tej sprawie okoliczności faktyczne oraz argumentację zawartą w treści uzasadnienia Sądu meriti i stwierdził, że zarzut błędu w ustaleniach faktycznych podniesiony w skardze apelacyjnej jest bezzasadny. W ocenie sądu odwoławczego Sąd Okręgowy prawidłowo ustalił stan faktyczny sprawy, zgodnie z zasadą swobodnej oceny dowodów wyrażoną w art. 7 k.p.k., dlatego też Sąd Apelacyjny ustalenia w całości podziela.

Wydane w niniejszej sprawie rozstrzygnięcie jest bez wątpienia trafne. Bezspornie bowiem brak było podstaw do uwzględnienia wniosku, a tym samym zasądzenia odszkodowania.

Zgodnie z treścią art. 552 § 4 k.p.k. odszkodowanie i zadośćuczynienie przysługuje tylko w wypadku **niewątpliwie niesłusznego** tymczasowego aresztowania. Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 15 września 1999 r. I KZP 27/99 stwierdził, że „Niewątpliwie niesłusznym, w rozumieniu art. 552 § 4 k.p.k., jest takie tymczasowe aresztowanie, które było stosowane z obrazą przepisów rozdziału 28 k.p.k. oraz tymczasowe aresztowanie oskarżonego (podejrzanego), powodujące dolegliwość, której nie powinien doznać, **w świetle całokształtu okoliczności ustalonych w sprawie, a także, w szczególności, prawomocnego jej rozstrzygnięcia**” (podkr. SA).

W teŝe sprawie, Sąd meriti analizując podstawy stosowania i przedłuŝania tymczasowego aresztowania wobec B. D. słusznie podkreślił, ŝe w odniesieniu do niego w ŝadnym wypadku nie moŝna mówić o niewątpliwie niesłusznym stosowaniu tymczasowego aresztowania.

Równieŝ własna ocena Sądu Apelacyjnego doprowadziła do przekonania, ŝe kaŝda z decyzji Sądu Rejonowego w Tarnowskich Górach w przedmiocie tymczasowego aresztowania została naleŝycie uzasadniona, a ŝadna z nich nie została rzeczowo i przekonująco podwaŝana w wywodach apelacji.

Zastosowanie tymczasowego aresztu wobec B. D. było poprzedzone uważną analizą wszystkich okoliczności ujawnionych w toku wówczas prowadzonego postępowania przygotowawczego, w tym pod kątem przepisu z art. 257 § 1 k.p.k. W związku z tym naleŝy podkreślić, ŝe najsurowszy środek zapobiegawczy wobec B. D. został zastosowany dopiero wówczas, gdy inne nie izolacyjne środki, zwiászcza dozór, nie spełniły swojej funkcji. Bezpośrednią przyczyną uchylenia dozoru i zastosowania w to miejsce tymczasowego aresztu było bowiem naganne zachowanie wnioskodawcy. B. D. nie stosował się do warunków dozoru, a co więcej dopuszczał się w okresie jego stosowania kolejnych przestępstw na szkodę swojej rodziny. Próbował takŝe wpłynąć na postawę świadków w toczącej się przeciwko niemu sprawie, usiłując tym samym spowodować zmianę obciążających go zeznań. Takie teŝ zachowanie B. D. uzasadniało obawę, ŝe moŝe on popełnić kolejne przestępstwo przeciwko życiu i zdrowiu, w szczególności w stosunku do pokrzywdzonych (osób z jego rodziny), zwiászcza mając na uwadze wnioski opinii sędowo-psychiatrycznej z dnia 3.09.2009r. Okoliczności te niewątpliwie miały decydujące znaczenie dla decyzji Sądu w przedmiocie zastosowania i następnie kontynuowania tymczasowego aresztu wobec wnioskodawcy, o czym świadczy analiza treści postanowienia Sądu Rejonowego w Tarnowskich Górach z dnia 7 sierpnia 2009r. (sygn. akt II Kp 585/09) o zastosowaniu względem B. D. tymczasowego aresztowania i postanowienia tego Sądu z dnia 3 listopada 2009r. (sygn. akt II K 625/09) o kontynuowaniu najsurowszego środka zapobiegawczego.

Podobnie poprawności merytorycznej nie moŝna odmówić postanowieniu Sądu Rejonowego w Tarnowskich Górach z dnia 20 stycznia 2010 r. (sygn. akt II K 708/09) przedłuŝającemu stosowanie tymczasowego aresztowania wobec B. D. na podstawie art. 264 § 3 k.p.k. do czasu rozpoczęcia wykonywania środka zabezpieczającego. Decyzja ta została poprzedzona wcześniejszym umorzeniem postępowania karnego i orzeczeniem umieszczenia B. D. w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym na podstawie art. 94 §1 k.k. (postanowienie SR Tarnowskie Góry z dnia 20 stycznia 2010r. sygn. akt II K 708/09). Wprawdzie orzeczenie tymczasowego aresztu na tej podstawie jest fakultatywne, ale jeŝeli uwzględni się podstawy stosowania środków zabezpieczających (art. 94 § 1 k.k.), to naleŝy uznać, ŝe odstąpienie od utrzymania tymczasowego aresztowania będzie naleŝało do sytuacji wyjątkowych. Zgodnie bowiem z opinią sędowo - psychiatryczną z dnia 3 września 2009 r., której wnioski zostały powtórzone na posiedzeniu w przedmiocie umorzenia postępowania karnego, biegli stwierdzili, ŝe B. D. cierpi na chorobę afektywną dwubiegunową w fazie maniakalnej i w chwili obecnej ze względu na stan manii, istnieje duŝe prawdopodobieństwo, ŝe moŝe on popełnić czyn zabroniony o znacznej społecznej szkodliwości, dlatego teŝ biegli opowiedzieli się za zastosowaniem wobec niego środków zabezpieczających.

Nie sposób pominąć takŝe okoliczności, ŝe B. D. w trakcie przebywania w areszcie śledczym miał zapewnioną właściwą opiekę medyczną, gdyż w okresie od 03.09.2009r. do 21.05.2010r. był pacjentem szpitala psychiatrycznego przy AŚ we W. (w dniu 21.05.2010r. został wypisany na detencję). Wprawdzie docelowemu leczeniu wnioskodawca miał być poddany dopiero w Wojewódzkim Szpitalu dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych w L., niemniej jednak, nieuprawnione jest twierdzenie, ŝe B. D. był przetrzymywany w areszcie tymczasowym bez zapewnienia odpowiednich warunków leczenia.

Natomiast podnoszony przez pełnomocnika argument tyczący się podjęcia przez B. D. próby samobójczej w areszcie śledczym, nie miał tak dramatycznego przebiegu ani konsekwencji dla zdrowia wnioskodawcy jak przedstawił to pełnomocnik. Z teczki osobowej tymczasowo aresztowanego wynika, ŝe B. D. zgłosił samouszkodzenie w dniu 08.08.2009r.

i z tego powodu był konsultowany przez psychologa, który stwierdził, ŝe zachowanie osadzonego miało charakter demonstracyjny. Potwierdzono równieŝ, ŝe B. D. nie dokonał podcięcia ŝył, jak zgłaszał w piśmie z dnia 08.08.2009,

ale tylko niewielkiego uszkodzenia powłoki skórnej (ślady na nadgarstku były prawdopodobnie niewielkim zadrapaniem - notatka mł. psychologa z dnia 11.08.2009r.), a jego stan nie wymagał interwencji lekarskiej.

Tuż po umorzeniu postępowania karnego przeciwko B. D. rozpoczęła się procedura wyboru najodpowiedniejszej placówki leczniczej dla niego. Procedura ta zakończyła się wydaniem przez Sąd Rejonowy w Tarnowskich Górach w dniu 17 marca 2010r. postanowienia (sygn. akt II K 708/09), w którym określono rodzaj i miejsce wykonywania środka zabezpieczającego, umieszczając B. D. w zakładzie psychiatrycznym - Wojewódzkim Szpitalu dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w L. jako zakładzie dysponującym wzmocnionymi warunkami zabezpieczenia. B. D. został przewieziony do tego szpitala w dniu 21.05.2010 r.

Należy podkreślić, że nierealne byłoby oczekiwanie od władz zapewnienia natychmiastowej dostępności leczenia wnioskodawcy w wybranym szpitalu psychiatrycznym w trybie przewidzianym w kodeksie postępowania karnego. Po pierwsze stosunkowo nieliczna jest liczba placówek prowadzących takie leczenie. Po drugie świadczenia zdrowotne tego rodzaju są również limitowane wysokością funduszy jakimi dysponuje państwo. Wreszcie po trzecie, należy mieć na uwadze, że wydawaniem opinii w sprawie miejsca wykonywania środka zabezpieczającego zajmuje się tylko jedna komisja psychiatryczna d/s środków zabezpieczających (ramy funkcjonowania takiej komisji określa rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 10 sierpnia 2004 r. w sprawie wykazu zakładów psychiatrycznych i zakładów leczenia odwykowego przeznaczonych do wykonywania środków zabezpieczających oraz składu, trybu powoływania i zadań komisji psychiatrycznej do spraw środków zabezpieczających - Dz.U. Dz.U.2004.179.1854 ze zm.).

Słusznie wskazuje Sąd I instancji, że stosowanie wobec B. D. tymczasowego aresztowania służyło zapewnieniu odizolowania go od społeczeństwa do czasu rozpoczęcia wykonywania środka zapobiegawczego, w świetle wysokiego prawdopodobieństwa popełnienia przez niego takich samych lub podobnych czynów zabronionych skierowanych m.in. przeciwko życiu i zdrowiu. W istocie więc służyło celowi określonemu w przepisie art. 94 § 1 k.k., co wobec zasadności umieszczenia B. D. w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym czyni decyzję o tymczasowym aresztowaniu wnioskodawcy jeszcze bardziej przekonywającą.

Zakres stosowania tymczasowego aresztowania w aspekcie wymogu rozpatrzenia sprawy w "rozsądnym terminie" jest oceniany w każdej sprawie zgodnie ze swoimi specyficznymi właściwościami; przedłużone aresztowanie może być usprawiedliwione, jeżeli specyficzne wskazania autentycznego wymagania interesu publicznego przewyższają zasadę poszanowania wolności (SN II KK 296/11, BPK SN 2012, nr 6, s. 25, 26). Tak też było w niniejszej sprawie.

Wobec powyższego Sąd Apelacyjny orzekł jak w części dyspozytywnej wyroku.

O kosztach postępowania odwoławczego orzeczono w oparciu o art. 554 § 2 k.p.k. w zw. z art. 634 k.p.k.